

Matt Wining

**HET BEGINT
HIER WARM
TE WORDEN**

1

Negen maanden eerder

Ik voel me kalm, ontspannen en op mijn gemak

‘We krijgen een kindje,’ zei mijn vrouw toen ze van het toilet kwam.

Ik had altijd gedacht dat dergelijk nieuws een beslissend moment in mijn leven zou zijn. Dat alles op dat ogenblik zou veranderen, voor altijd. Maar dat was niet zo. Nog niet. Het enige wat was veranderd, was dat mijn vrouw huilend van blijdschap midden in een kamer stond, terwijl ze een voorwerp vastklemde dat onder de urine zat. Ik at net mijn tweede Terry’s Chocolate Orange van die dag. En ik bedacht me eigenlijk alleen maar dat dit merkwaardig genoeg allemaal in het huis van een vreemde gebeurde. Je moet weten dat het in die eigenaardige periode tussen kerst en oud en nieuw was. De Noren noemen het *Romjul* en de achttiende-eeuwse Schotse dichter Robert Fergusson noemde het heel toepasselijk ‘de dwaze dagen’. Je weet wel, wanneer je je eigen gewicht in chocolade eet, nauwelijks zonlicht ziet en tegen je vrienden zegt dat je zult komen borrelen en op het laatste moment afzegt om thuis te kunnen blijven om voor de tigste keer *Raiders of the Lost Ark* te kijken. En vanwege een verbouwing van

het huis van mijn ouders zaten we in een Airbnb-flat, in een deel van Glasgow waar ik me normaal niet zou wagen. De flat stond vlak bij een hoofdstraat vol winkels van liefdadigheidsinstellingen, naast een plaatselijke pub, die met zijn potdichte luiken voor de buitenwereld afgesloten leek te zijn, terwijl het enige teken van leven een loom wapperende unievlag was.

Volgens mij vond ik het daarom geloof ik allemaal gewoon wat apart.

Begrijp me niet verkeerd: het was prachtig nieuws. Al sinds mijn tienerjaren was ik van één ding in het leven zeker: dat ik ooit een kind wilde hebben. Dat, en verder was ik er zeker van dat mensen die ‘guac’ zeiden als ze het over guacamole hadden, op een lijst moesten worden gezet. Twee dingen dus. Ik ben nu eenmaal niet zo’n doorpakker. Daarmee bedoel ik niet dat ik tot die irritante types behoor die in een restaurant niet kunnen beslissen wat ze willen bestellen, zoals mijn goede schoolvriend Ian, die stevast wacht tot de ober arriveert en dan met de onuitstaanbare mededeling komt: ‘O, moeten we nu kiezen? Vraagt u eerst de anderen maar... Mmm, ik weet het niet, wat kunt u me over de soep vertellen? Ja, maar de meloen klinkt goed,’ alsof hij verdomme nog nooit in een restaurant is geweest.

Maar bij de grote dingen des levens ben ik een ongelofelijke twijfelaar. Dan kan ik blijven hangen in eindeloos wikken en wegen. Zo wist ik niet goed wat ik aan de universiteit moest studeren, zodat ik maar begon aan een zogenaamde *joint degree*, een opleiding die door verschillende instellingen samen wordt gegeven. Tegelijk met mij gingen ook 32 anderen met die specifieke opleiding van start. Ik was de enige die haar voltooide. Niet omdat ik zo goed ben, maar omdat niemand anders zo gek was om ermee door te gaan en ze allemaal terecht voor hun loopbaan kozen. Het is iets wat ik heel erg heb overgenomen van mijn vader, een man die op neurotische wijze te veel nadenkt en buitengewoon veel aandacht aan details besteedt. Ik beschrijf hem graag als het soort man dat een confettikanon rechtstreeks

in de prullenmand spuit. Niet bepaald een eigenschap die ik graag wil doorgeven.

Ik heb altijd al vader willen worden. Als ik een kleintje zou hebben, kon ik mijn aandacht en liefde richten op datgene waar het in het leven om leek te gaan. Ik bedoel, het is natuurlijk fantastisch om aan jezelf te denken en zo, maar het doet allemaal wel een beetje, ehm, zelfzuchtig aan. Ik keek geloof ik op naar mijn vader en naar zijn vader, wilde net zo worden als zij. Het stichten van een gezin leek me nu eenmaal het meest dankbare om te doen – en waarom zou je nu niet meer mensen in je leven willen hebben om onvoorwaardelijk van te houden?

Toch was er iets waardoor ik er maar even mee wachtte. Ik had de voorgaande tien jaar net onderzoek gedaan naar de angstwekkende werkelijkheid van de klimaatverandering. Je moet weten dat ik het grootste deel van de tijd dat ik wakker ben achter een bureau zit en computermodellen laat draaien die de hypothetische temperatuur van de planeet in het jaar 2100 berekenen bij uiteenlopende toekomstige varianten van de energievoorziening. Het is merkwaardig werk. Daarmee bedoel ik dat het tamelijk ver uit de buurt is van de frontlinie van het klimaat. Vergeleken met bijvoorbeeld een wetenschapper die boringen verricht in Antarctica, kan het lijken alsof ik alleen maar wat naar getallen op het scherm zit te staren. Het punt is echter dat al die getallen de afgelopen jaren zijn uitgekomen: overal op aarde zijn de effecten van klimaatveranderingen onmiskenbaar. Met als gevolg dat ik steeds meer begon te twijfelen.

Laat ik duidelijk zijn: toen mijn vrouw daar stond, met die positieve zwangerschapstest in haar handen, was ik er nog voor de volle honderd procent zeker van dat ik een kind wilde. Ik had vlak daarvoor *The Mandalorian* gezien en de avonturen van Baby Yoda hadden mij ervan overtuigd dat het verzorgen van een kind een opwindend avontuur was. De twijfel richtte zich op de vraag of ik een kind zou *moeten* krijgen, nu, op dit moment in de geschiedenis (terwijl ik, ehm, alle kanten op wees). Moesten we eigenlijk wel een kind op de wereld

zetten? Was dat goed of juist om te doen – voor anderen, voor het kind, voor ons? En, belangrijker nog, moest ik een derde Terry’s Chocolate Orange nemen?

Kennelijk voelen veel andere mensen dit net zo. De grimmige realiteit heeft geleid tot een nieuwe term die wordt gebruikt om te beschrijven wanneer deze zorgen een verlamrende uitwerking krijgen: ‘eco-angst’, dat, als het niet door ‘klimaatcrisis’ was verslagen, het Woord van het Jaar 2019 van de Oxford English Dictionary was geworden.¹ De American Psychological Association definieerde eco-angst als ‘een chronische angst voor het noodlot van het milieu’.² Nu heb ik daar geloof ik geen last van, maar dat komt misschien doordat ik bof en enkele van de beste dingen doe om iets tegen een dergelijke angst te doen. Ik praat erover; ik doe er iets aan; ik neem maatregelen. Ik heb zo’n beetje mijn hele professionele leven aan de kwestie gewijd. Al kun je dan toch nog ongerust worden. Ik krijg steeds meer de indruk dat er twee Matt Winnings zijn die in mijn hoofd de strijd met elkaar aangaan: de rationele evenwichtige academicus en de emotionele, chocola-verslindende aanstaande vader.

De angst wordt door groepen aangegrepen om bij de overheid op daadwerkelijke maatregelen aan te dringen. Dat zie je bij de schoolstaking voor het klimaat, begonnen door de Zweedse tiener Greta Thunberg, die evenveel voor het klimaat heeft gedaan als voor de bedrijfstak van de gele regenjassen. En er zijn zelfs specifieke groepen ontstaan rond het idee van het krijgen – of niet-krijgen – van kinderen in de tijd van de ineenstorting van het klimaat, zoals Birthstrike en Conceivable Future. Het zijn organisaties onder leiding van vrouwen, gewijd aan de worsteling over voortplantingskeuzes tijdens een klimaatcrisis. Zolang we nog niet duidelijk op weg zijn naar een veiliger toekomst, vinden veel mensen het krijgen van kinderen te riskant.³ De groepen willen mensen een plek bieden om hun verhaal te doen en de klimaatproblemen onder de aandacht van een breder publiek brengen. Recent verklaarden zelfs prins Harry en Meghan Markle dat ze met

het oog op het klimaat maar twee kinderen zullen krijgen. Ik probeerde me voor te stellen wat de ecologische voetafdruk van een koninklijke baby zou zijn, met al die vluchten over de hele wereld en staatsbanketten. Al weet ik niet wat hagedissen eten.

Al deze gedachten hadden al een poosje diep in de krochten van mijn brein rondgezweefd, maar ik probeerde te doen wat ik tijdens mijn opvoeding in het westen van Schotland had geleerd: ik stopte mijn emoties weg in een stevige doos, waar ik een zware steen aan bond, om het geheel vervolgens in een meer van vertwijfeling te gooien en naar de bodem te laten zinken, samen met alle andere spijt in mijn leven: de relatie met mijn vader; al te stoer gedrag bij een meisje dat ik leuk vond; en de tijd op de basisschool dat ik werd weggehoond omdat ik dacht dat het liedje 'Gettin' Jiggy Wit It' van Will Smith 'You Get a Chicken With It' heette. Zolang het krijgen van een kind hypothetisch was, had ik me niet al te zeer met het idee beziggehouden en was er niets aan de hand geweest. Maar nu was het, net als de klimaatverandering, onmiskenbaar en gebeurde het. En moest ik mij er, net als op de klimaatverandering, op voorbereiden.

Mijn vrouw en ik gaven elkaar een stevige omhelzing. We waren blij en opgewonden, bang en gelukkig. Dat kan allemaal in een Airbnb in Govan. We bevonden ons allebei letterlijk en figuurlijk in het onbekende. En we waren totaal niet voorbereid op wat ons te wachten stond. Het was begonnen.

O, en er is nog iets waar ik zeker van ben. Dat de door de mens veroorzaakte wereldwijde opwarming plaatsvindt en dat de planeet daardoor, als we niet direct ingrijpen, de komende millennia onomkeerbaar zal veranderen, wat onnodig leed zal veroorzaken en waardoor ecosystemen op het randje van instorten zullen komen te staan, terwijl we ons met ons menselijk vermogen om op rampspoed te reageren op nog niet eerder begane paden zullen moeten begeven. Drie dingen. Ik ben zeker van drie dingen.

2

Inleiding

‘Dit is geen comedy,’ fluisterde een kale man met een sikje in het publiek tegen de vrouw die naast hem zat.

Ik had al een halfuur op het podium gestaan en liet net een Powerpoint-slide zien met een vraag-en-aanbodgrafiek van de CO₂-belasting, terwijl ik uitlegde dat Captain Planet duidelijk geen verstand van klimaateconomie had, omdat de optimale hoeveelheid tot waar ‘de vervuiling moest worden teruggebracht’ weleens niet precies nul kon zijn. Ik vervolgde mijn aanval op de tekenfilmheld uit de jaren negentig om het feit dat hij niet had aangegeven of hij ‘netto nul’ bedoelde, door de vraag te stellen of hij derhalve niet geloofde dat het mogelijk was om op grotere schaal gebruik te maken van technologieën waarmee de noodzakelijke hoeveelheden CO₂ konden worden afgevangen en opgeslagen.

Eerlijk gezegd had de man in het publiek wel een punt.

We waren daar nota bene op een comedy-avond en deze mensen zaten daar op een doordeweekse dag achter in een pub in Croydon. De hoofdstad van de comedy. Ik geloof niet dat mensen zich realiseren hoezeer komieken op het podium van alles tegelijk aan het doen zijn.

Terwijl we praten, denken we ook na over wat we daarna zullen zeggen en tegelijkertijd kijken we door de zaal om in te schatten of er mensen zijn die zich niet vermaken, om wat we aan het doen zijn eventueel aan te passen. In dit geval kon ik al te goed begrijpen dat dit stel weinig plezier beleefde aan wat ogenschijnlijk een Schotse man van begin dertig was, die les gaf over de klimaatverandering – maar ditmaal was er geen plan B. Ik had besloten om dit concept hoe dan ook een uur lang vol te houden.

Ik was in 2009 met comedy begonnen. Een jaar eerder was ik aan de slag gegaan op een promotieplaats met betrekking tot klimaatbeleid, nadat ik onvrijwillig uit elkaar was gegaan met de vriendin met wie ik al jaren samen was geweest en met tegenzin weer bij mijn ouders was ingetrokken. Ik moest het huis uit. Zo vaak mogelijk. En afstand nemen van mijn promotieonderzoek. Dus ging ik aan stand-upcomedy doen.

Ondertussen was het februari 2017 en stond ik hier op een podium in Zuid-Londen, terwijl ik afging als een gieter. Ik bedoel, er waren best wel wat mensen die lachten om de brutaliteit en absurditeit ervan, maar het zou niet een heel optreden zijn vol te houden. Het was een avond met vroege voorvertoningen voor het kunstfestival Edinburgh Fringe, waar we nieuw materiaal moesten uitproberen. Ik zou een uur lang op het podium staan, waarna er een pauze was en vervolgens weer een optreden. Toen de tweede komiek nadat de bierglazen weer waren gevuld uiteindelijk opkwam, zei hij tegen het publiek dat hij hier was voor een les over de ozonlaag – wat hem verreweg het grootste lachsalvo van de avond bezorgde.

Ik had besloten het er dit jaar voor het laatst op te wagen. Ik was nu begin dertig en anders dan de meeste stand-upcomedians met een baan overdag (meestal bij de winkelketen Oddbinns) beviel mijn baan mij wel en vond ik vervulling in mijn rol als klimaatonderzoeker. Tot die tijd had ik op het podium bewust niet over het klimaat gesproken – over het algemeen bekoelt het onderwerp elk enthous-

siasme. Maar ik was door mijn ideeën heen. Men zegt altijd dat je moet praten over wat je weet. Dus na een kleine tien jaar besloot ik, wat er ook gebeurde (en je wilt niet weten wat er bij een klimaatramp allemaal kan gebeuren), vijftiendertig dagen achtereen op het grootste kunstfestival ter wereld een komische les over klimaatverandering te geven en het was duidelijk dat het lastig zou worden. Misschien zat ik er te diep in. Ik was van plan om een poging te doen om klimaatverandering grappig te maken. En bij het optreden van deze avond was duidelijk geworden dat ik nog niet wist hoe ik dat moest aanpakken.

Wie ben ik?

Ik zal wat over mezelf vertellen. Ik heet echt dr. Winning. Klinkt inderdaad verzonnen, als de naam waaronder de drugsdealer van Charlie Sheen op zijn mobiel staat vermeld, maar zo glamoureuus ben ik helaas niet: ik ben gepromoveerd op het klimaatveranderingsbeleid. Ik had altijd gedacht dat mijn leven zou veranderen als ik was gepromoveerd, dat iedereen me zou respecteren als ik eenmaal doctor was, dat dit een deur naar een intellectuele en verfijnde wereld zou openen. Maar ondertussen weet ik dat ik me heb vergist. Mijn leven is slechts in zoverre veranderd dat mijn familieleden nu een stok hebben om mij mee te slaan als ik iets idioots doe. Wat nogal eens gebeurt. Ik raak voortdurend mijn telefoon kwijt, waarna mijn vrouw zegt: ‘Hoe kun je hem nou weer kwijt zijn geraakt? Je bent toch een doctor?’ Dan antwoord ik: ‘Maar ik ben niet gepromoveerd in het niet kwijtraken van mijn telefoon,’ waarna we allebei lachen, zoals je lacht wanneer

je weet dat er weinig zal veranderen.* Niemand respecteert je omdat je een doctorsgraad hebt. In een roddelblad ben ik ooit een ‘intellectueel’ genoemd, een woord dat is bedoeld om iemand die ergens iets over weet te kleineren.

Ik vertel graag dat ik het type doctor ben dat, als je tijdens een vlucht een hartaanval krijgt en iemand vraagt ‘Is er een dokter aan boord?’, naar je toe zal rennen om je alleen maar te verwijten dat je vliegt. Ik werk in een van de meest vooraanstaande instituten gericht op duurzaamheid. Of, zoals mijn vader graag zegt: ‘Matthew is zesendertig en zit nog altijd op de universiteit.’ Officieel is mijn functieomschrijving een ‘milieu-econoom’, wat ik altijd een beetje een oxymoron heb gevonden. Het heeft wel iets weg van een mensenrechtenadvocaat – je helpt misschien mensen, maar uiteindelijk ben je nog steeds een advocaat – of het is een oxymoronteleurstelling, alsof je een cocktail... worstje krijgt gepresenteerd. Ik dacht eerlijk gezegd dat het inhield dat ik een *goede* econoom was en aan de goede kant stond. Maar in de praktijk blijken de meeste gewone mensen alleen het ‘duurzame’ te horen en aan te nemen dat ik een soort hippie ben. Ik zou mijzelf niet eens milieuactivist noemen – ik denk bijvoorbeeld niet dat het branden van wierook een vervanging is voor het hebben van een persoonlijkheid. Ondertussen horen de meeste milieuactivisten alleen dat ‘econoom’, waarbij ze ervan uitgaan dat ik de belichaming van de duivel ben. Echt niet!

---

* Opmerking: laat ik meteen duidelijk maken dat de komiek in dit boek absoluut niet ‘mijn vrouw’ is. We kunnen het uitstekend met elkaar vinden. Ik stond op het punt om met de Engelse uitdrukking *like a house on fire* (als een huis dat in brand staat) te zeggen dat we uitstekend met elkaar konden opschieten, maar ik besef nu hoe vreemd die uitdrukking is en ik heb geen idee wat ze echt betekent of waar ze vandaan komt. Nu ben ik weer een halfuur schrijftijd kwijt, omdat ik de uitdrukking moet googelen (ik zeg googelen, maar eigenlijk maak ik gebruik van de zoekmachine Ecosia, omdat ze bomen planten als je er gebruik van maakt, wat bijdraagt aan het tegengaan van de klimaatverandering).

Waarom heb ik dit boek geschreven?

Omdat de situatie er slechter op wordt. Veel slechter. We moeten erover praten. Voor mij heeft de klimaatverandering wel iets weg van Michael Jackson: we weten er al van sinds de jaren tachtig van de twintigste eeuw en hoopten allemaal dat het wel weg zou gaan...

Volgens mij is de klimaatverandering het meest *wicked*, of duivelse, probleem waar de mens mee kan worden geconfronteerd. En met dat wicked doel ik niet op de musical. Al kun je zeggen dat haar gezicht wél groen is. Met een ‘wicked probleem’ bedoel ik dat als ik een duivels meesterbrein was dat verwoestingen wilde aanrichten en een plan uitbroedde om de mensheid grondig te vernietigen, ik iets zou verzinnen wat veel weg had van de klimaatverandering. Zij is onzichtbaar, zodat we haar niet echt zien. Toch is zij alomtegenwoordig. Zij is complex, zodat we er al gauw genoeg van hebben. Zij voltrekt zich langzaam, zodat we het gevaar niet opmerken. Het is potverdorie een type gevaar dat vrijwel het tegenovergestelde is van het type dat wij mensen goed kunnen bespeuren.

Toch leven we ook in een tijd met ongekennde innovatie en voorspoed. Nog nooit hebben we een betere kans gehad om een oplossing en nieuwe vorm voor onze wereldwijde samenleving te vinden en een schonere afslag te nemen. De klimaatverandering komt zowel op het slechtst als het best mogelijke moment.

Hoe is het boek opgezet? hoor ik je vragen. Goede vraag.

Omdat ik een academicus ben, vertel ik je graag wat ik zal vertellen, om vervolgens eindeloos de tijd te nemen om het te vertellen en ter afsluiting te vertellen dat ik je heb verteld wat ik je had willen vertellen. Ik noem dat een ‘samenvatting van het onderzoek’, schrijvers noemen het een ‘inhoudspagina’ en jonge mensen een ‘spoiler’.

Het boek is in de drie volgende vragen opgedeeld:

- Moeten we veranderen?
- Kunnen we veranderen?
- Zullen we veranderen?

En toevallig zijn dit precies dezelfde drie vragen die je te horen zult krijgen bij een sollicitatiegesprek voor een functie voor een veranderbureau.* Ik heb hier even overwogen om het woord ‘transitie’ te gebruiken in plaats van ‘veranderen’, omdat ik ‘transitie’ chiquer vind klinken dan ‘veranderen’. Transitiebureau is duidelijk chiquer dan veranderbureau. Je moet ergens je kick vandaan halen als je aan zo’n somber onderwerp werkt. Toch laat ik het bij veranderen, al was het maar omdat het me niet is gelukt om de drie helder en eenvoudig geformuleerde vragen met ‘veranderen’ door drie even heldere en eenvoudige formuleringen met ‘transitie’ te vervangen. In het eerste deel ‘Moeten we veranderen?’ komen de wetenschap en de impact van de klimaatverandering aan de orde, om te begrijpen wat er gebeurt en om allemaal op dezelfde gerecyclede golflengte uit te komen. In het tweede deel ‘Kunnen we veranderen?’ gaan we na welke oplossingen er zijn en wat er moet gebeuren om het ergste te voorkomen. In het derde en laatste deel ‘Zullen we veranderen?’ onderzoeken we waarom klimaatmaatregelen ingewikkelder zijn, waarom er niets lijkt te zijn gebeurd en hoe dat moet worden aangepakt.

Ik begin en eindig het boek met twee vragen die mijn vrienden en

---

* Deze drie koppen zijn afkomstig van Al Gores TED Talk uit 2016: ‘The case for optimism on climate change (Een pleidooi voor optimisme inzake klimaatverandering)’. Hopelijk heeft Alan (of Alistair of Albert?) er geen bezwaar tegen. Ik vond het echt behulpzaam om op deze manier over deze vraagstukken na te denken en heb geprobeerd om zelf alternatieven te verzinnen, maar soms is het beter om toe te geven dat iemand anders het beste heeft gedaan en eenvoudigweg plagiaat te plegen.

mensen in het publiek het vaakst stellen: ‘Zijn we de klos?’ en: ‘Wat kan ik eraan doen?’ Bij de eerste vraag gaat het voornamelijk om mensen die alleen maar gerustgesteld willen worden. De tweede is een goede vraag, omdat de beschikbare informatie vaak onduidelijk en verwarrend is. Er worden vaak allerlei kleine dingen voorgesteld, zoals het vervangen van je gloeilampen, meer recycling, terugreizen in de tijd om jezelf te doden nog voordat je bent geboren, bla, bla, bla. Maar werken ze ook?

Dan, aan het eind van het boek, zal er een soort samenvatting komen. En misschien denk je nu dat ik daar een grap over zal maken, bijvoorbeeld dat ik kort kan zijn over de toekomst, omdat die toekomst door de klimaatverandering kort zal zijn. Maar zo’n grap zal ik niet maken, want zo eenvoudig ligt het niet. Het is veel ingewikkelder dan dat. Vandaar.